Γιόχαν Στράους

Η «ΝΥΧΤΕΡΙΔΑ»

Στην Ἐθνικὴ Λυρικὴ Σκηνὴ

ΤΟΥ κ. ΠΕΡΣΕΩΣ ΑΘΗΝΑΙΟΥ

Εἴχαμε ν' ἀκούσωμε Στράους ἐδῶ καὶ τριάντα ἕξη χρόνια, ὅταν μὲ τὰ ἐγκαίνια τοῦ πρώτου Λυρικοῦ Θεάτρου τῆς Ἀθήνας, πρωτοπαίχθηκε ἡ χαριτωμένη ὀπερέττα τοῦ βασιλιᾶ τοῦ Βάλς Γιόχαν Στράους, ποὺ ἀνάμεσα στοὺς μεγάλους συνθέτες τῆς πατρίδας του, εἶναι ὁ πιὸ Βιεννέζος, ποὺ δημιούργησε τὴν ἀνάλαφρη, τὴν «ἀεράτη» μουσική, τὴ μουσικὴ τοῦ βάλς, τῆς πόλκας ἢ τοῦ «γκαλόπ» αὐτὴ τὴν ἐλκυστικὴ σύνθεση τῆς ὀπερέττας, φθάνοντας την ὡς τὰ ὕψη τῆς μεγάλης μουσικῆς. Χάρη στοὺς Στράους, καὶ κυρίως στὸν Γιόχαν, τὰ βιεννέζικα βάλς, ἔχουν ἀποκτήσει τὴν ἐθνικότητά τους τὴν αὐστριακή. Εἶναι γέννημα θρέμα τῶν «λίντερ» τοῦ εἴδους αὐτοῦ τοῦ χοροῦ καὶ τοῦ χιουμοριστικοῦ τραγουδιοῦ, ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὶς περιοχὲς τῶν γερμανικῶν Ἄλπεων, εἰδικὰ τῆς Στυρίας καὶ τοῦ Τυρόλου. Συνθέτες ἀθάνατοι, ὅπως ὁ Βάγκνερ, ἀναγνωρίσανε στὸ Βάλς, μιὰν αὐθεντικὴ μορφὴ μουσικῆς τέχνης, λέγοντας, κάποτε, πὼς ἕνα βάλς τοῦ Στράους, ξεπερνᾶ σὲ χάρη, λεπτότητα κι' ἀληθινὴ ὑπόσταση τὶς περισσότερες ξένες δημιουργίες.

Ἡ ὀπερέττα καὶ ἰδιαίτερα ἡ βιεννέζικια, εἶναι ἡ τυπικὴ ἔκφραση τοῦ ἀστικοῦ πολιτισμοῦ τῆς ἐποχῆς τοῦ Φραγκίσκου Ἰωσήφ. Γεννημένη, κατὰ τὰ μέσα τοῦ 19ου αἰῶνα, περιλαμβάνει μιὰ σειρὰ ἀπὰ προγόνους, ἑνὸς καὶ περισσότερο αἰῶνος, ὅπως ὁ Χάϋδν, ὁ Χόφφμαν, ὁ Μότζαρ, ὁ Μύλλερ, ὁ Κάουερ, ὁ Ντρέξλερ.

Ὁ Γιόχαν Στράους, συνθέτης τῆς «Νυχτερίδας» ἔφτασε στὴν ἀποθέωσή του μὲ τὴ «Νύχτα στὴ Βενετία» τὸν «Βαρώνο Ἀτσίγγανο». Χάρη, γοητεία, φινέτσα, ξεσήκωνε τὸν κόσμο τῆς ἐποχῆς τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καὶ ἔξω ἀπ' αὐτήν. Ἡ μουσικὴ τοῦ Στράους, δὲν συγκινεῖ μόνο τὰ λαϊκὰ στρώματα, ἐνθουσιάζει ὅλες τὶς τάξεις.

Κάθησα στὸ κάθισμά μου, ὅπως ὅλος ὁ κόσμος, μὲ τὴν ἐλπίδα πὼς θὰ περνοῦσα μίαν εὐχάριστη μουσικὴ βραδυά. Μετὰ τὸ κλείσιμο τῆς «αὐλαίας» διερωτήθηκα, ἂν τὸ ἔργο ἀτόνισε σὰν κείμενο, κι' ἂν παραμένη καὶ στὴν ἐποχή μας, μιὰ ὀπερέττα ποὺ μάγεψε τὸν κόσμο, μὲ τὸ βιεννέζικο ταμπεραμέντο τῶν χαρακτήρων τῶν ἡρώων, ἀλλὰ μὲ τὴν ζεστή, τὴν κεφάτη μουσική της. Διερωτήθηκα ἀκόμα, κατὰ πόσο ἡ διασύνη για το ἀνέβασμα της, ἦταν αἰτία τῆς «ἀγουρης» τῆς «ἀρρωστημένης» παρουσίασής της κι' ἂν οἱ ἑπόμενες παραστάσεις θὰ ἔχουν καλύτερη τύχη, ὅταν οἱ ἑρμηνευτές, δὲν θὰ ἔχουν ἀπόλυτη ἀνάγκη τοῦ ὑποβολέα, κι' ὅταν, ἀκόμα ἡ ὀρχήστρα θὰ ὑπακούη συνετὰ στὴν μπακέττα τοῦ μαέστρου.

Γενικὰ ἡ ἑρμηνεία τῆς «Νυχτερίδας» δὲν εὐνόησε τὶς καλὲς προθέσεις τοῦ κ. Χωραφᾶ, ποὺ παρὰ τὶς ἔντονες προσπάθειές του, στὸ «πόντιουμ» δὲν κατώρθωσε νὰ δώση τὴ «Νυχτερίδα» ποὺ ἐπιθυμοῦσε καὶ ποὺ περιμέναμε. Πρώτη πρᾶξη ἀπόλυτα ἀδύνατη, ἀδιάβαστη κυριολεκτικά. Δεύτερη πρᾶξη, ἀνεκτή, πιὸ μελετημένη, τρίτη πρᾶξη, στὸν ἴδιο κουραστικὸ ρυθμὸ τῆς πρώτης. Μάταια ἀναζητήσαμε τὸ βιεννέζικο ταμπεραμέντο τῶν ἡρώων, τὸ βιεννέζικο χρῶμα, τὴ ζωντάνια, τὴ φρεσκάδα τῆς ὀπερέττας τοῦ Στράους. Τὸ ἔργο ἔσβησε ἄδοξα τὸ πρῶτο βράδυ τῆς παραστάσεως. Νὰ φταίη, τάχα καὶ ὁ ξεπερασμένος μῦθος τοῦ ἔργου; Πλάϊ σ' ὅσα ἀναφέραμε, ἀτυχῆ σκηνικά, καρικατοῦρες μᾶλλον, παίξανε κι' αὐτὰ τὸ ρολάκο τους, στὴν ἀποτυχία. Ἀκόμα κι' ἡ μετάφραση τοῦ κ. Ἀγγ. Τερζάκη, συνέβαλε. Δὲν εἶναι βέβαια εὔκολο πρᾶγμα σ' ἕνα ἐκλεκτὸ συγγραφέα νὰ συντονίση ρυθμὸ καὶ λόγο, ἀλλά... καὶ τὰ χορευτικὰ τοῦ Σπαρεμπλὲκ, δὲν ἐνθουσιάσανε. Ἦταν ἄτονα. Γιατὶ αὐτὴ ἡ μετάκλιση; Χάθηκαν οἱ δικοί μας χορογράφοι; Κι' ἡ Ροζαλίντα τῆς Μπάρμπαρα Τρικολίδη, πολὺ ἀδύνατη καὶ ἀφύσικη. Λησμονήσανε τὴν Ἀνθὴ Ζαχαράτου; Μποροῦσε νὰ δώση μιὰ πολὺ ζωντανώτερη Ροζαλίντα. Ὁ Διονύσης Τρούσας, τόνισε κάπως εὐαίσθητα τὸν Ἄϊζενστάϊν. Καλὸς ὁ Γ. Γερζάκης, λαμπρὴ φωνὴ ἡ Γιολάντα ντὶ Τάσσο, ἀδικημένη μὲ τὸ ἀνδρικὸ κοστούμι τῆς ἐποχῆς, ὡς Ὀρλόφσκυ. Ἡ Σάσα Ντάριο, χόρεψε ἐντυπωσιακὰ κι' ἡ Μαρία Μουτσίου, τραγούδησε ἄτονα τὸ ρόλο τῆς Ἀντέλλας. Ἔκτακτος χιουμορίστας, πάντα ὁ Νίκος Ντουφεξιάδης. Κρίμα!.... Ἔπειτα ἀπὸ ἀρκετὲς ἐφετινὲς ἐπιτυχίες τῆς Λυρικῆς μας Σκηνῆς μιὰ τόσο ἀδικαιολόγητη ἀποτυχία.